

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Előfizetési díj:
 Vidékre postán vagy helyben házhoz
 hozva: 20.—
 Egy évre 10.—
 Negyedévre 5.—
 Egy hónap 1.80

Egy szám 6 krajczár.

Hirdetési díj: 9 hasábos posztos egy-
 sori hirdetésre 12 kr., többször 10 kr.
 Bályeg díj minden hirdetésért há-
 tá 60 kr.

NYILVÁNTARTÁS: 60 hasábos sor 80 krajczár.

Szerkesztői Iroda:
 Budapest, IV. hímző-utca 1. sz.
 hová a lap szellemi részét illető minden
 közlemény küldendő. — A küldemények
 csak bérmentesen fogadhatók el.

Kéziratok csak rendkívüli esetben kül-
 detnek vissza.

Kiadó hivatal:
 Budapest, IV. hímző-utca 1. sz.
 hová az előfizetési pénzek küldendők.

Bismarck és Magyarország.
 (tk.) Ki mennyire érvényesíti magát,
 annyit ér. Németország kancellárja tudja
 azt s tudja azt is, hogy érvényesíteni ma-
 gunkat csak küzdelemmel lehet. Hát ő
 küzd és nem tér ki a küzdelem útjából.
 Háborút visel annyira vagy erősebb, mint
 Vivia a „kulturkampft“ az ultramontanis-
 mus ellen. szembe száll a szocialdemok-
 racziával, a radikálisokkal, a liberalis-
 musokkal, közben megveri a dánokat, az osz-
 trákat, a franciákat. Elfogad szövetségesül
 mindenkit, a kitől céljai elérésében siker-
 tes támogatást várhat, s kész letiporni
 tegnap barátait, ha ma utójában állnak.
 Nem ismer más érteket, mint a maga ér-
 dekeit s mások érdekeit csak annyiban
 respektálja, a mennyiben azok megsejtése
 nagyobb veszedelmeket lenne, mint tisztelet-
 len tartása. A német birodalom egészen,
 nagysága, hatalma ez a célja s egy ut-
 son rossz neki, mely e felé vezet s mind-
 egy neki, tetszik-e az akár az otthoni köz-
 véleménynek, akár a világnak.

A véres diadallal jól lakott, elég
 volt neki belőle egy időre. Most más tén-
 ren indítja meg a harcokat. Eszébe jut, hogy
 a milliárdok hazája szegényül, s nem lát-
 szik meg jólétet, az a törmelék ezüst ér-
 tet, melyből a világ valamennyi vasutjá-
 nak ezüstből önthette volna meg a sineit;
 míg ellenben az ország, a mely e kincsét
 szolgáltatja, él és boldogul és gazdagabb,
 mint bármikor az előtt s ma holnap
 nyegyel millió fejeverest lesz képes sikra
 állítani. És ez szöveget ütött a fejébe s tenni
 akar róla. I. Napoleon zárendészerét, mely-
 lyel tönkre akarta tenni Angliát, meg ki-
 sérli alkalmazni egész világ ellen.

Vakmerő gondolati, mely homlokka
 rohan a nemzetgazdasági iskolák mind ama
 tételeinek, melyektől a nemzeti vagyonszo-
 dos főtörzsrészt várja a modern fel fogás.
 Félre taszítja utjából a szabad kereskedés
 mellett felhozható érveket mind, s el van
 határozva keményen szürkenék deklarálni
 minden teóriát s chinai fallal építeni kör-
 rül Németországot s elrekesztve tőle a kül-
 föld versenyt, nagy áldozatok árán is
 nagyra fejleszteni benne az ipart.

Nagyra emelni egy országot iparárt!
 Már maga is olyan jelszó, melynek meg-
 vesztető hatása van. Annyi az, mint függet-
 lenné tenni egy országot az időjárás, az
 elemi csapások veszedelmétől, függetlenné
 a gazdasági világban előforduló nagy ka-
 lamitasok káros befolyásától, függetlenné
 más államok kényétől, kegyétől, szeren-
 sétségeitől és a nagy szerencsétől.
 E jelszó maga is a Bismarck táborába haj-
 tánta azt az egész osztályt, mely az iparból,
 az ipar után, az ipar mellett él s mely
 Németországban nagy kontingensét teszi ki
 annak a lakosságnak, mely az állam ügyeire
 befoly.

De hát sokan tudják, hogy Bismarck
 egyedül e célja nem ez. Nem is legfőbb
 célja. A legfőbb cél kompakt, törhetetlen
 masszává olvasztani a megalkotott, de
 eresztékében még elég laza nagy Német-
 országot. A politikai cél dominál a gaz-
 dasági fölött s Bismarck vámpolitikájának
 végcélja gazdasági térről kerülni meg a
 német tartományok ama külön autonómia-
 ját, melyet függetlenségükkel együtt elvenni
 mindjárt kezdetben nem látszott előtte ta-
 nácsosnak. Ártatlan cím alatt most vesze-
 delem nélkül teheti meg; mert fölemelvén
 a dohány- és söradót, kivált pedig a be-
 veteli vámokat: hány oly éles szemű férfia
 akad Németországban, a ki fölsírná e
 alatt, hogy ez intézkedéssel a birodalom
 másfélszáznál több millióval szaporítván
 közvetett bevételeit, emancipálta magát az
 egyes külön államok törvényhozásainak be-
 folyásától, melyektől eddig a közbiradalmi
 költségek megszavazása függött? Bizony
 édes kevesen.

De Bismarck barátjai tudják. S azok
 a birodalmi egységnek is barátai s mes-
 terük kedveért szívesen ellenségei a par-
 tikularizmusnak, az egyes államok önállósá-
 gának. És sokan vannak, a ki a nagy
 német egységért rajongnak, azt még tö-
 kéletesen befejezve nem látják s a mű be-
 tetőzésére minden áldozatra készek.

Bismarck keresztül fogja vinni gazda-
 sági és pénzügyi politikáját, keresztül vízi
 tekintet nélkül való megszokott fegyvereivel;
 tüzzel és vassal. Eléri-e általa kitű-
 zött célját? Nagy kérdés: de mi ránk
 nézve nem oly égető. Bismarck vámpolitikájának
 roppant áldozatokkal fog járni Németország
 fogyasztó piacára. Hazánk termelői
 szervezetei, de végre is az eredmény, mely-
 et a politika Németország határain be-
 lül szűlni fog, mi reánk nézve alig bírhat
 nagyobb érdekekkel, mint hogy általa egy
 újabb gyakorlati megvilágítást fog nyerni
 a szabad kereskedelem és a védvámok hi-
 veitől teoriában mástól század óta nagy
 heveséggel folyó háború.

Itt más, gyökeresebb módszerekről
 kell gondoskodni. Kormányunkra nem
 számíthatunk, az ép ellentéte Bismarcknak.
 A mily erős ez, oly gyöngye az s a mellett
 nem magyar, hanem első sorban osztrák
 érdekekkel számol. A mit tehet, legföljebb
 az, hogy terményeinket az elvesztett né-
 met piacok helyett új piacokat igyekezzik
 teremteni. De az nem megy olyan könnyen,
 mert a gazdasági élet irányainak
 megváltoztatásánál évekre van szükség, s
 oly kormány mellett, minő a magyar,
 évtizedekre talán. Ott a Lloyd-társaság
 hajói, melyeknek fenntartásához oly tömör-
 ked pénzrel járul hazánk, s melyek, ha az
 osztrák cikkeket a keleti piacokon elad-
 ták, hogy őrösen ne jöjjenek vissza, meg-
 rakodnak orosz gabonával s oly potom
 pénzen szállítják a francia piacokra,
 hogy a magyar gabona nem versenyezhet
 vele. Addig tehát, míg új piacokat nyer-
 hetnénk kormányunk gondoskodásából, szá-
 zszor elpusztulhatunk.

Az kell tennünk, a mire Németország
 mutat példát: belforgalmunkat kell jobban
 kiterjeszteni, s ha terményeinket kelete
 megcsökkent oda künn, szerezzünk nekik kelet-
 től idebenn. S ennek más módja nincs,
 mint megteremteni a magyarországi ipart.
 Oly sokszor volt már e mondat köny-
 nyedén odavetve, hogy szinte frázisnak tű-
 nik föl. Most komolyan kell gondolnunk
 megvalósítására. A szükség kényszeríti rá,
 lemi életének legelső kezdete óta tanulmányok
 tárgyává tették azeket, 6 volt az első, ki észre vette,
 hogy a szelek oly módon forognak, mint az óra-
 mutató, azaz, hogy a nyugati szélre előbb éjszakai
 következik, aztán keleti, ugye déli s végül újra
 nyugati fordul.

És ez az egyszerű megfigyelés roppant sokat
 jelentett. Az emberek elkezdtek hinni az idő ki-
 paphatóságában, s kezdtek visszanyerni bizalmat,
 hogy az időjárás mégis kipuhatolható va-
 lami, s hogy alkalmazni nem csak a szelek egy-
 másutánjának, hanem az esneknek, harmatnak,
 dernek, felhőknek, verőfénynek, szóval az
 időjárás minden formájának meg lehet a maga
 határozottan kifejezhető törvénye. S ha sikerült
 a törvényt szabatosan formulálni, akkor bizony
 az időjárásokat előre is meg lehet állapítani,
 mint a hogy p. o. a chemikus előre tudja, hogy
 mi fog lejönni lombikjában, vagy a mint a fizikus
 előre kiszámítja, hogy egy elhajított kö mi-
 csoda erővel fogja átszelni a levegőt.

Meg is indult azután Európa szerzte, sőt
 a föld egész felületén a meteorológiai észlelések.
 A Himalaja, az Ural és Kaukasz, a Cap föld és
 Mauritius szigete legnyugatibb Európa és legkele-
 tibb Ázsia ellettek halmozva az észlelő helyiségek
 által, s még az Ozeánokat szelők hajók is e
 észlelő rendszert be, hogy az időjárás törvény-
 szerűsége ki legyen kutatható. S ezen törekvések
 következménye lett az óriási lendület, melyet a
 meteorologia vett. Általa lett tudomány, még
 pedig valódi exakt tudomány. Általa fejlődött
 odáig, a hol ma áll. Pedig magasan áll. Ma már
 mindenfelé léteznek intézetek, melyek nem csak
 az elmúlt időjárás egyes fizikai között keresik az
 összefüggést, hanem a beállandó időt is előre
 megjólik s ez által mindentudatosan szolgálhatok
 tesznek gazdaságnak, hajózásnak s némely ipar-
 ágaknak egyaránt.

Ez bizonyos tekintetben mind Dove érdeme.
 Ő adta, ehhez a mozgalmhoz az első hatalmas lö-
 ké. Ő állította oda bizonyossággal, miszerint itt
 törvény valóban létezik, de meg is mutatta, hogy
 körülbelül mily irányban lesz az keresendő.
 Nem csak azt mutatta ki százezerre menő
 észlelésekkel, hogy a szelek az előbb mondott
 egymásutánban következnek, hanem megmagya-
 ralták egyaránt.

De hát Dove e század elején megfejtette. Ki-
 mutatott legalább annyit, hogy itt a szelek nézve
 háttérzött alakban kifejezhető törvény létezik s
 hogy így alkalmazni a több légtér eseményeknek
 is meg lesz a maga törvényszerűsége, habár mi
 azt az idő szerint még nem ismerjük.
 Annyi észlelő közül, a kik az emberiség szel-

lemezét legelső kezdete óta tanulmányok
 tárgyává tették azeket, 6 volt az első, ki észre vette,
 hogy a szelek oly módon forognak, mint az óra-
 mutató, azaz, hogy a nyugati szélre előbb éjszakai
 következik, aztán keleti, ugye déli s végül újra
 nyugati fordul.

De a levegőt nem lehet korlátokkal megduzzas-
 tani, azt csak a meleg ritkítja meg, vagy teheti
 sűrűbbé. Ott, a hol ritkább s alacsonyabb a lég-
 szőrpő tölegrakot fog képezni, következtével
 minden oldalról egyformán fog odatolulni a le-
 vegő. A tölegről déli oldalán délről északi oldalán
 északra, s az egész betululó levegő örvény szél
 forgást kezd a középpont körül. Ugyanaz a szél,
 mely Nizzában nyugatról fúj, eljőhet Budapestig
 s ott déli szélnek tetszik, innen elmehet Prágába,
 a hol kelet felől fog fújni tovább.

AZ „EGYETÉRTÉS“ TÁRGYÁJA.
Dóve.
 Tehát ő sínesen többé. Elkötözött oda, a
 föld a szél sem éri, melylyel teljes életben folyton
 foglalkozott. Ő, a ki egész világ életében azt vi-
 tatta, hogy minden mozog e nagy világ minden-
 ségben, s még a levegő is folyton hullámlék fel s
 alá, ott nyugszik e esendes föld alatt, a hol nem
 felekedhet hozzá a levegőnek csapadékos hullá-
 mai. Ő, a ki az állhatatlan szelek elebe is változ-
 hatatlan törvényeket szabott, most maga is meg-
 hajolt a természet állhatatos törvénye előtt.

Rövid időn Dóveval is bizonyítani igy lesz a
 közvélemény. Vagy talán már most is úgy van
 vele. Elfelejtí, hogy mivel tartozik neki.
 Dove is tőppantott egyékké: epour si
 mouve. És beszél mozog, Csak hogy ő nem a föld,
 hanem a szél forgásával tördött. Ő volt első,
 a ki kimutatta, hogy a szél bármily rendetlenül
 lássák is változtatni irányait, voltaképp egész sa-
 batossággal bizonyos törvényekhez tartja magát. S
 ez nagy haladás volt, akár miyik természet let-
 telen is a törvény, mely itt nyilvánlik. Mert e
 téren szüksége volt a közönségnek a batorításra.
 Ezer és ezer esztendő óta van az ember kitéve az
 idő viszontagságainak, ezer és ezer éve, hogy szí-
 mit annak kedvezményeire, s évszázadok mostoha-
 ságaitól, s ugyanannyi idő óta keresi az összefüggést,
 mely az időváltozások között létezik. Nincs
 nép a föld hátán, melynek meg ne lennének a
 maga időjósai, a maga évek hosszú során át gyű-
 jtető tapasztalatai, melyek közmondásokká válvafor-
 gának szájról-szájra. De már az, hogy e közmondások
 egymással merőben ellenkezően mondják ki az
 igazságot, elég jól arra, hogy ezt az összefüggést
 megelni nem sikerült. Egyszer jó idő járt, másor
 rossz, egyszer éjszakai szél fútt, másor déli, egyszer
 fagyott, másor tühretellen volt a hőség, de hogy
 ezek micsoda egymásutánban váltják fel egymást,
 s van-e az időjárásra nézve egyáltalában valami
 szabály: azt megfejtje nem igen sikerült.

De hát Dove e század elején megfejtette. Ki-
 mutatott legalább annyit, hogy itt a szelek nézve
 háttérzött alakban kifejezhető törvény létezik s
 hogy így alkalmazni a több légtér eseményeknek
 is meg lesz a maga törvényszerűsége, habár mi
 azt az idő szerint még nem ismerjük.
 Annyi észlelő közül, a kik az emberiség szel-

rázta a szelek közelebb tulajdonait is. Mindenki
 tudja, hogy a szél levegő mozgás. A levegő néhol
 megritkul, máshol megstusodik, s ennek kö-
 etkeztében azon helyről, hol sűrűbb oda rohan, a
 hol ritkább. Csak hogy egy nem történik olyan egy-
 szerben, mint p. o. a víznél. Ha a víz megduz-
 zadt valahol s által törtet a gáton, oda fog ro-
 hanni, a hol esékélyebb a vízállás, s rohan mind-
 addig, míg mindenütt egyforma lesz a magassága.
 De a levegőt nem lehet korlátokkal megduzzas-
 tani, azt csak a meleg ritkítja meg, vagy teheti
 sűrűbbé. Ott, a hol ritkább s alacsonyabb a lég-
 szőrpő tölegrakot fog képezni, következtével
 minden oldalról egyformán fog odatolulni a le-
 vegő. A tölegről déli oldalán délről északi oldalán
 északra, s az egész betululó levegő örvény szél
 forgást kezd a középpont körül. Ugyanaz a szél,
 mely Nizzában nyugatról fúj, eljőhet Budapestig
 s ott déli szélnek tetszik, innen elmehet Prágába,
 a hol kelet felől fog fújni tovább.

S ő, a ki a szeleket ezt a forgását úgy
 megállapította, keveset tördött már a szelek for-
 gásával is, de még a világ forgása sem nagyon ér-
 dekl. Meghalt, eltemették. Nemsokára bizonyára
 el fogják felejtetni is, mint ahogy az már egy ter-
 meszettudósunk dukál. Elég szerenese reá nézve,
 hogy el nem felejtették meg életében, mint mások.
 Például a szegény Robert Meyerről megírták,
 hogy meghalt a bolondok házában, miáltal ő meg-
 lehetős kiterjedt orvosi praxist üzött Heileronban.
 Dóveval nem bántak így, őt csak halála után
 t-mették el, sőt még a német közoktatásügyi mi-
 niszter is megjelent a temetésen. „Franciaország-
 dos — mondja József Károly a jeles természettu-
 dos — az ily férfiakat államköltésnek temetik el,
 de hát Poroszország azért kultur állam, hogy ne
 nyerjen benne ilyen tisztességet senki, ha csak
 nem generális. Ha Dove is a katonákat tanította volna
 a „balra át“ vagy „jobbra át“ fordulatokra, a helyett,
 hogy ezt a szelekkel tette, ha ő is öldöklő fegyvereket
 talált volna fel fizikai apparátusok helyett, ha ő
 is a katonai utakat jelölte volna ki, a helyett, hogy
 a szelek és cyclonések útját mérte ki a hajósok
 számára, ha ő is czerket gyilkol vala, a helyett,
 hogy ezek életét menté meg a vihar jelzősek
 által: hia paraszt! az egészen más volna! De hát ő
 nem hordott uniformist, csak közönséges kabá-

